

BIULETYN

KOŁA MIŁOŚNIKÓW DZIEJÓW GRUDZIĄDZA
KLUB „CENTRUM” SPÓŁDZIELNI MIESZKANIOWEJ

Rok XVII: 2019

Nr 14 (591)

Data odczytu: 10.04.2019 r.

Data wydania: 10.04.2019 r.

=====

1138. spotkanie

Mariusz Walesa

oprac. Małgorzata Ambrosius-Okońska

Tadeusz Walesa (1908-1958)

Tadeusz Walesa urodził się 28 stycznia 1908 roku w Niemczech w Gelsenkirchen. Był synem Jana i Anieli Wałęsów. Z rodzicami i rodzeństwem wrócił do Polski w 1919 roku. Zamieszkał w Grudziądzu, gdzie jego ojciec Jan Walesa (działacz organizacji polonijnej „Sokół” na terenie Niemiec w okręgu Westfalsko-Nadreńskim, Prezes powiatowego Towarzystwa Czytelni Ludowych

Tadeusz Walesa

powiatu Gelsenkirchen) kupił dom przy ul. Pańskiej 18, w którym założył sklep tekstylny z pracownią krawiecką, nabył gospodarstwo rolne w Lisich Kątach i otworzył kawiarenkę przy ul. Starej. Ojciec Tadeusza Jan Walesa lub Wałęsa w połowie lat dwudziestych kupił 4,5 ha ziemi przy ul. Łyskowskiego – Traugutta wybudował tam dom, gospodarstwo z inspektami i szklarniami i z czasem wyprowadził się z domu przy Pańskiej na ul. Łyskowskiego. Warto wspomnieć, że Tadeusz był z wykształcenia nauczycielem, bo skończył Seminarium Nauczycielskie w Grudziądzu, ale nigdy nie podjął pracy jako nauczyciel. Jego pasją była fotografia. W roku 1935 Tadeusz Walesa posiadał już własny zakład fotograficzny w parterowej części domu rodziców przy

**Ojciec Tadeusza Walesy Jan w mundurze Sokola
Związku Polonijnego w Niemczech**

dzaju drobnymi sabotażami. Ujawnił zdjęcia z zakładów pracujących na rzecz Rzeszy. Niemcy uważali, że posiada wiedzę na temat swojego szwagra, który zaginął w pierwszych dniach wojny w czasie konwoju dokumentów z urzędów polskich (był oficerem straży granicznej, mężem siostry Marii). Wszystko to spowodowało, że znalazł się w obozie pracy, z którego zbiegł w 1944 roku, rozesłano za nim listy gończe. Ukrywał się w różnych miejscach, aż do czasu wyzwolenia Grudziądza, m.in. w domu rodziców była dobudowana ściana z tajnym wejściem i był zrobiony schowek. Kiedy wyszedł z ukrycia w niedługim czasie został zatrzymany w ulicznej łapance na ulicy Wybickiego przez Rosjan i z powodu zbyt eleganckiego ubioru, jako burżuj znalazł się w pociągu jadącym na wschód w celu wywiezienia do pracy przymusowej.

ul. Pańskiej. Zakład fotograficzny Tadeusza Walesy cieszył się dużą popularnością wśród grudziądzan. Był współzałożycielem Towarzystwa Fotograficznego „Słońce” powstałego w 1936 roku (prezesem został mjr Henryk Gąsiorowski). Poza fotografią indywidualną zajmował się też fotografią reporterską. Fotografował różnego rodzaju zjazdy, parady wojskowe, spotkania związane z działalnością polityczną i gospodarczą w mieście. W 1940 roku T. Walesie zabrano zakład i oddano Niemcowi. Prawdopodobnie z powodu utraty zakładu fotograficznego T. Walesa zdecydował się walczyć z najeźdźcą różnego

Rodzice Jan i Aniela Wałęsa

Dom rodzinny Wałęsów ćwiczenia straży pożarnej 1926 rok

Wałęsa rodzinie 1938 rok

16.10.1937 r. na ulicy koło kościoła Św. Ducha Walesa

W trakcie jazdy w okolicach Białegostoku udało mu się uciec i pieszo dotarł do Grudziądza. W bałaganie i pośpiechu, gdy był ładowany do wagonu nie został spisany i nikt go nie szukał. W domu czekała na niego żona i dwie córki, którym musiał zapewnić jakiś byt. Zatrudnił się w drukarni, jako fotograf – reporter i dzięki temu otrzymał specjalną przepustkę pozwalającą na swobodne poruszanie się na terenie Grudziądza. W roku 1947 wynajął pomieszczenia przy ul. Groblowej 11 i otworzył własny zakład fotograficzny, który tak jak przed wojną cieszył się popu-

larnością. W zakładzie zatrudnił swoją siostrę Marię i brata Kazimierza, po śmierci rodziców czuł się w obowiązku pomagać rodzeństwu. Tadeusz Walesa był wśród założycieli Cechu Rzemieślników Fotografów wspólnie z takimi fotografami jak: Malicki, Sławiński, Poznański, Welkówna. Piastował w cechu funkcję sekretarza. Jako jeden z pierwszych otworzył

Ogrodnictwo ul. Łyskowskiego – Traugutta Jan Wałęsa

Wejście do Fabryki Maszyn Rolniczych Unia w Grudziądzu

zakład w powojennym Grudziądzu. Fotografował zgliszcza powojenne i nowe

Zniszczona Brama Wodna

obiekty. Przez lata piastował funkcję prezesa fotografików polskich w oddziale bydgoskim ówczesnego województwa bydgoskiego. Zmarł mając 50 lat. W obozie nabawił się choroby przewodu pokarmowego zarówno żołądka, jak i wątroby. Cierpiał wiele lat. W dniu 12 sierpnia 1958 roku dostał atak i trafił do szpitala na stół operacyjny, ale mimo wysiłku lekarzy zmarł. Został pochowany na cmentarzu komunalnym przy ul. Cmentarnej w Grudziądzu. Po śmierci Tadeusza Walesy zakład fotograficzny prowadziła dalej jego żona Władysława.

Odgruzowywanie miasta

Zaladunek cegieł na barki

AL. 23 Stycznia (Plac Stycznia) z charakterystycznym "Jajem" po 1945 r.

Zniszczony gruziędzki most przez Wisłę

Ruiny budynku dzisiejszego grudziądzkiego Muzeum

Grób Tadeusza Walesy, sektor 19, rząd 24, miejsce 48

(L.B.S.)

Redakcja: Tadeusz Rauchfleisz, Janusz Hinz. Logo KMDG wykonał Grzegorz H. Rygielski.